

---

ทัศนคติและความรู้สึก  
ของข้าราชการ ที่เป็นอุปสรรค  
ต่อนโยบายบูรณาการ  
ทางการเมืองและการผสมกลมกลืน  
ทางวัฒนธรรมของไทย

---

ศึกษากรณีชาวไทยมุสลิมภาคใต้\*

---

พะอบ นะมาตร

---

\* บทความแปลและเรียบเรียงจาก Ladd Thomas "Bureaucratic attitudes and behavior as obstacles to political Integration of Thai Muslims," *Southeast Asia*, vol. III (winter, 1974), 545-66.

---

แม้ว่าความสนใจของนักวิชาการส่วนมากในเร็ว ๆ นี้ จะมุ่งความสนใจไปในทางกระบวนการสร้างสรรค์เพื่อประเทศต่าง ๆ ในเอเชียอาคเนย์ในขอบเขตแห่งข้อคิดเห็นซึ่งให้ความสนใจแก่ความแตกต่างแห่งโครงสร้างที่ต่อเนื่องกัน แต่ก็มีส่วนเกี่ยวเนื่องสอดคล้องไปกับปัญหาที่เกี่ยวพันกับการเมือง ในการรวมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชนกลุ่มน้อย และการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติก็จำเป็นต้องขึ้นอยู่กับคนเหล่านั้นทั้งหมด ความต้องการที่จะรวมกันทางการเมืองก็จะมีค่าสำคัญมากที่สุด เมื่อชนกลุ่มน้อยมีขนาดใหญ่พอสมควรและอาศัยอยู่ใกล้เขตแดนอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งมีประชากรส่วนใหญ่เป็นพวกเดียวกับชนกลุ่มน้อยนั้น ในสถานการณ์เช่นนั้น เป็นธรรมดาอยู่เองที่ประชาชนเหล่านั้นจะมีความรู้สึกเกี่ยวพันกับอีกฝ่ายหนึ่งอย่างแน่นแฟ้น จึงเป็นการก่อให้เกิดสภาพที่ทำให้เกิดความรู้สึกแตกแยกขึ้นทางจิตใจ เช่น กรณีเกี่ยวเนื่องกับชาวไทยมุสลิม ประมาณ 1 ล้านคน ที่อาศัยอยู่ในเขต 5 จังหวัด เหนือชายแดนไทย-มาเลเซีย จัดตั้งเป็นชนกลุ่มน้อย ซึ่งมีจำนวนมากอยู่อย่างเปิดเผย ที่จังหวัดสงขลา, ยะลา, นราธิวาส, ปัตตานี, และสตูล ประชาชนเหล่านั้นล้วนเป็นชาวมุสลิมที่เคร่งครัด เช่นเดียวกับญาติของเขาที่อยู่ในประเทศถัดไป พวกเขาส่วนใหญ่จะพูดภาษาพื้นเมืองของมาเลย์เป็นภาษาแรก หรือ อาจจะเป็นเพียงภาษาเดียวเท่านั้นที่พูดได้

---

## มรดกทางประวัติศาสตร์

ในระยะเริ่มแรกมีผู้ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับพวกที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้ น้อยมาก ต่อมาใน 2-3 ศตวรรษแรกของยุคคริสเตียน ได้มีอาณาจักรเล็กๆ มากมาย และอาณาจักรใหญ่ 2-3 อาณาจักรเกิดขึ้นบนดินแดนนี้ เช่น อาณานิคมต่างๆ ของอาณาจักรฟูนาน (Funan) และศรีวิชัย (Srivijaya) แต่ความสำคัญที่ยิ่งใหญ่กว่าคงจะกล่าวต่อไป คือ เหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งเริ่มจะคลี่คลายในพุทธศตวรรษที่ 13 แต่อาจจะอยู่ในช่วงศตวรรษนี้ หรือก่อนศตวรรษนี้เล็กน้อยก็ได้ ที่ผู้อาศัยในท้องถิ่นได้กลายเป็นชาวอิสลาม ประมาณปลายศตวรรษนี้มีจำนวนผู้ตั้งถิ่นฐานชาวไทยได้ขยายอาณาเขตออกไปทางใต้ถึงจังหวัดสงขลา และการปกครองทางการเมืองไทยก็ได้ตั้งขึ้นเพื่อปกครองอาณาจักรมาเลย์เล็กๆ ที่นั่น ต่อมาการขยายดินแดนลงไปทางใต้ต้องหยุดชะงักลงเมื่ออาณาจักรมัปาหิต (Mayapahit Empire) ได้แผ่ขยายอำนาจและอิทธิพลในคาบสมุทรมลายู ชี้นมาทางเหนือจนถึงปัตตานี (Pattani) และในศตวรรษที่ 15 อาณาจักรมาลัคคา (Malacca) ได้แผ่ขยายอาณาจักรชี้นมาทางเหนืออีกเพื่อจะเข้าครอบครองดินแดนนี้เช่นกัน แต่ในปี พ.ศ. ๒๐๔๕ ชาวโปรตุเกสได้เข้ายึดครองมาลัคคาจึงทำให้คนไทยสามารถขยายดินแดนลงไปทางใต้ได้อีกครั้ง จนได้เมืองเล็กๆ ปัตตานี นราธิวาส ยะลา ส่วนหนึ่งของสงขลา ตลอดจนเมืองใหญ่ กะลันตัน ตรังกานู เกดดาห์ และปะลิส มาเป็นเมืองขึ้น (เมืองประเทศราช)

เมื่อปลายศตวรรษที่ 15 เมืองปัตตานีซึ่งเป็นอาณาเขตเล็กๆ ที่มีเจ้าปกครองได้ขยายตัวอย่างรวดเร็วทั้งดินแดน (ขนาด) และอำนาจ จนกระทั่งได้ครอบครองดินแดนที่กว้างใหญ่ ในไม่ช้าอาณาจักรปัตตานีก็กลายเป็นศูนย์กลาง และพาณิชย์ที่เจริญรุ่งเรือง ในศตวรรษที่ 16 และ 17 ได้กลายเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางในทวีปเอเชียและยุโรป ในระยะแรกประเทศไทยได้ใช้อำนาจบังคับให้ปัตตานีส่งเครื่องราชบรรณาการมาให้ แต่ตลอดเวลาที่ผู้ปกครองเมืองปัตตานีไม่ยอมส่งให้โดยเฉพาะในเวลาประเทศไทยมีสงคราม หรือการจลาจลเกิดขึ้นในประเทศ ประเทศไทยได้ทำสงครามกับปัตตานีหลายครั้งเป็นเวลานาน ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 17 ถึงหลายสิบปีหลังศตวรรษที่ 18 และประเทศไทยสามารถปราบปรามปัตตานีได้ อย่างไรก็ตาม อำนาจของไทยที่มีต่อปัตตานีไม่ค่อยมั่นคงเท่าใดนัก เพราะมีการกบฏเกิดขึ้นบ่อยๆ จนกระทั่งปัตตานีได้แบ่งแยกออกเป็นส่วนย่อยๆ โดยมีผู้ปกครองเล็กๆ ใน 10 ปีแรกของ



ศตวรรษที่ 19 ในที่สุดอำนาจได้สิ้นสุดลงเมื่อเกิดการปฏิวัติครั้งยิ่งใหญ่ในปี พ.ศ. 2375 หลังศตวรรษที่ 20 ฝ่ายราชการของไทยได้สั่งให้ผู้ปกครองท้องถิ่นทั้งหมดออกจากตำแหน่ง และแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ (ข้าราชการ) ปกครองแผ่นดินเหล่านั้น เช่นเดียวกับจังหวัดอื่นๆ ของประเทศไทย ต่อมาใน 2-3 ปีแรกของศตวรรษเดียวกันนี้ไทยได้เจรจาและเซ็นสัญญาข้อตกลงกับประเทศอังกฤษ ซึ่งเลิกอ้างสิทธิในปะลิส เกอห์ ตรังกานู และกลันตัน ในขณะที่เลิกขยายดินแดนในประเทศไทย และรับรองอำนาจของไทยมีเหนือในรัฐต่างๆ เหล่านั้น สิ่งนี้ช่วยแบ่งเขตแดนระหว่างไทยและประเทศมาเลเซีย และแสดงให้เห็นว่าอะไรคือการแบ่งแยกที่ถาวรระหว่างชาวไทยมุสลิมและพี่น้องชาวมลายูในประเทศมาเลเซีย

### การร่วมสังสรรค์ในสังคม

การขยายดินแดนของผู้ตั้งถิ่นฐานคนไทยในบริเวณชายแดนได้ประสบอุปสรรคเนื่องจากมีสงคราม การจลาจล หรือการคุกคามต่างๆ เกิดขึ้นบ่อยๆ รวมทั้งการต่อสู้ของดินแดนแถบนั้น ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งต่างๆ ตามมาภายหลัง คนไทยส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส (มักนิยมกล่าวว่า เป็น 4 จังหวัดมุสลิม) เป็นนักธุรกิจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลและพักอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่และเมืองเล็ก ๆ เช่นเดียวกับคนจีนซึ่งเข้ามาในดินแดนนี้เป็นจำนวนมากพอสมควรใน 2 ศตวรรษที่ผ่านมา ได้อาศัยอยู่รอบๆ เมืองหลวง และประกอบกิจการค้าทั้งใหญ่โตและเล็กน้อย โดยปกติชาวไทยมุสลิมเป็นคนกระตือรือร้นในงานธุรกิจ ตลอดทั้งดินแดนนั้น และพวกชาวไทยมุสลิมยังประกอบด้วยประชากรส่วนใหญ่ในชนบทของ 4 จังหวัดมุสลิม (จังหวัดมุสลิมทั้ง 4) ซึ่งมีอาชีพประมง ทำนาข้าว ทำสวนผลไม้และทำสวนยางพารา

สำหรับความสัมพันธ์ทางด้านสังคมระหว่างคนจีนและคนไทยนั้นมีความพอสมควร สมาชิกของทั้ง 2 ชุมชน มีอิสระในการผสมผสานกันทางด้านหน้าที่การงานต่างๆ และการแต่งงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากความเชื่อในทางศาสนาในเรื่องความต้องการทางธรรมชาติของแต่ละฝ่าย และในส่วนของชาวจีนได้เรียนรู้ภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ทั้งคนจีนและคนไทยไม่ค่อยได้มีบทบาทหรือติดต่อกับชาวไทยมุสลิมมากนัก เหตุผลอย่างหนึ่งก็คือว่า ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พูดภาษาไทยได้น้อยมาก หรือไม่ได้เลย แต่พูดภาษา



ถิ่นบัตำนึของประเทศไทยมาเลเซียได้มากกว่า เหตุผลที่สองเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา และการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิม ได้ห้ามการดื่มสุรา เพื่อป้องกันมิให้พวกชาวไทยมุสลิมเข้าร่วมในหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับพิธีทางศาสนาอื่น ๆ และต้องการให้ผู้ที่อยู่ในชุมชนอื่น ๆ เมื่อแต่งงานกับชาวไทยมุสลิมต้องหันมาเชื่อถือศรัทธาในศาสนาอิสลาม

ความต้องการที่จะเปลี่ยนศาสนานั้น ได้มีผู้อธิบายว่า ทำไมจึงมีการแต่งงานระหว่างชาวไทยมุสลิมกับคนในชุมชนอื่นน้อยมาก ที่เห็นเด่นชัดก็คือว่า ความเชื่อและการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิม ได้กลายเป็นเครื่องกีดขวางมิให้ทั้ง 2 ฝ่าย มีการติดต่อหรือมีความสัมพันธ์กันทางสังคมได้อย่างใกล้ชิด แม้แต่ในดินแดนที่ชาวไทยมุสลิมได้รับคำสั่งให้ใช้ภาษาไทย ความแตกต่างทางสังคมก็ยังคงมีอยู่อย่างมากระหว่างพวกชาวไทยมุสลิมและเพื่อนบ้านของเขาทั้งคนไทยและคนจีน จึงมองเห็นได้ง่ายว่าการติดต่อทางสังคมระหว่างคนจีนและคนไทยในชนบทกับชาวไทยมุสลิมนั้น (แม้ว่าจะอาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่ติดต่อกัน หรืออยู่คนละมุมถนนตรงกันข้าม ในหมู่บ้านเดียวกันก็ตาม) มีขอบเขตจำกัดที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักทาย เมื่อพบกันบนถนนในหมู่บ้าน หรือในตลาด สภาพการณ์ความแตกต่างเช่นนี้มองไม่เห็นเด่นชัดในเรื่องความเกี่ยวข้องกับชาวไทยมุสลิมซึ่งอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่

ในบางครั้งคนจีนและคนไทยจะได้รับเชิญไปในงานเลี้ยงที่เรียกว่า มากันปูโล๊ะ (Makan Pulot) หรืองานฉลองมงคลสมรสของคู่แต่งงานชาวไทยมุสลิม แต่เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นไม่บ่อยนัก นาน ๆ ครั้งและเป็นบางโอกาส ยิ่งกว่านั้นชาวไทยมุสลิมไม่ค่อยสนใจงานด้านสังคมของคนไทยและคนจีน ซึ่งพวกเขาอาจจะเข้าใจว่า เป็นส่วนหนึ่งของพิธีทางศาสนา พวกชาวไทยมุสลิมจะไม่รับประทานอาหารในบ้านของคนไทยหรือคนจีน นอกจากจะแน่ใจว่าเนื้อสัตว์เหล่านั้นได้รับการฆ่าตามแบบฉบับของพวกอิสลาม และไม่มีการใช้น้ำมันหมูในการประกอบอาหาร รวมทั้งภาชนะต่างๆ ที่ใช้ในการปรุงอาหารไม่ได้เปื้อนน้ำมันหมู แต่เป็นการยากในทุกๆ กรณีสำหรับชาวไทยมุสลิมที่จะได้รับการรับรองหรือแน่ใจในสิ่งเหล่านั้น พวกเขาจึงพยายามหลีกเลี่ยงการเข้าไปในบ้านของคนไทยหรือคนจีน ซึ่งมีประเพณีของชาวพื้นบ้านในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเขานำอาหารมาเลี้ยงและรับประทานร่วมกันโดยไม่คำนึงถึงว่าใครจะนับถือศาสนาใด อันเป็นการแสดงออกถึงความเป็นเจ้าของบ้านและแขกผู้มาเยี่ยมเยียน

## สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรไทยมุสลิมที่อยู่ชายแดนเกือบ 90% หาเลี้ยงชีพโดยการประมงและเพาะปลูก มาตรฐานการครองชีพของเขาเคยมีการเปรียบเทียบว่าเหมาะสมกับสภาพชนบทส่วนใหญ่ในไทยและใกล้เคียงกับมาเลเซียแต่เมื่อ ราวต้นปี 2493 ก็มีผู้สังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงจากการที่ทางรัฐบาลมาเลเซียจัดสวัสดิการให้แก่ชาวบ้านเพิ่มขึ้น และยังเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวด้วย ในขณะที่ประชาชนที่อยู่ทางภาคใต้ของไทยยังคงมีสภาพเศรษฐกิจที่พอกินพอใช้คงที่ และค่าครองชีพก็ยังคงถูกพอได้สัดส่วนกับรายรับอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม สภาพเศรษฐกิจที่ดีของชาวบ้านตามจังหวัดชายแดนเริ่มตกต่ำในราวกลางช่วงปี 2503 นั้นเอง และรายได้ที่แท้จริงของพวกเขาก็ลดลงไปอย่างเห็นได้ชัดในปี 2503 สภาพการณ์นี้ยังคงดำเนินต่อมาตลอดช่วง 2 ปีแรกนับจากปี 2513 เป็นต้นมา ซึ่งก็เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนได้รับความบีบคั้นในเรื่องที่ดินที่ใช้ในการปลูกข้าว ในเรื่องการลดราคายางที่ผลิตในท้องถิ่น และในเรื่องการประมงของชาวบ้านที่ต้องจำกัดเพราะผลของสัญญาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางทหารไปยังชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ในขณะเดียวกัน ราคาข้าวซึ่งเป็นอาหารหลักที่สำคัญก็เพิ่มขึ้น และในบางอำเภอราคาสูงเกินราคาคบคุม และลดลงเพียงเล็กน้อยในอีกอำเภอหนึ่งเท่านั้น นับเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นพิเศษเมื่อชาวไทยมุสลิมต้องทำสัญญาในการประมงและการเพาะปลูก ทำให้มีรายได้ไม่พอเพียงกับจำนวนข้าวที่จำเป็นในการบริโภคในครอบครัว ซึ่งมีราคาสูงขึ้นเรื่อย ๆ

จากการที่รายได้ในครอบครัวลดลงและราคาอาหารเพิ่มขึ้นนี้ ชาวมุสลิมส่วนใหญ่ได้รับความบีบคั้นอย่างมากในการที่จะหาให้ได้พอกิน และก็มีอยู่จำนวนหนึ่งที่หาทางออกนอกเหนือไปจากการยังชีพอยู่อย่างเปิดเผย จากความผิดหวังที่ได้รับประกอบกับความล้มเหลวของรัฐบาลในการเพิ่มประสิทธิภาพเยี่ยวยาสภาพเช่นนี้ และจากความประทับใจในทางลบของชาวมุสลิมที่ได้รับการปฏิบัติจากข้าราชการดูจนเป็นผลเมืองชั้นสอง สิ่งเหล่านี้ประกอบกันเป็นชนวนที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ฟักตัวขึ้นมาทีละน้อย หากได้สังเกตดูกันจริงๆ แล้วจะเห็นว่าพวกเขาอยู่ในสภาวะที่ตึงเครียดพอสมควร แต่ในสายตาของพวกเขา มันเป็นเพียงการยอมรับความเป็นจริงที่เสื่อมลงจากสภาพที่เคยเป็นมาก่อน เมื่อปรากฏว่ามาตรฐานการครองชีพของพวกเขาลดต่ำกว่าในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยจึงเป็นเรื่องที่ช่วยไม่ได้ที่พวกเขาจะคิดเปรียบเทียบความแตกต่างกับชาวมลายูที่อยู่ใกล้เคียงกัน และมันก็ไม่ใช่ว่าผลดีต่อรัฐบาลไทยเลย

## สถานการณ์ที่ไม่สงบในทางการเมือง

ความผันผวนในทางการเมืองในเขตของจังหวัดที่มีประชาชนชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นส่วนมากนั้น ได้มีมานานแล้ว และเจ้าหน้าที่ของไทยเชื่อกันว่า สถานการณ์ได้เลวร้ายลงไ่มากยิ่งขึ้นในระยะ 10 ปีที่แล้วมานี้ สถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นที่ทราบโดยทั่วไปว่าเกิดจาก “ผู้สนับสนุนในการแบ่งแยกดินแดน” หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เขาต้องการแยกดินแดนของกลุ่มจังหวัดมุสลิมออกไปจากประเทศไทย อย่างไรก็ตามจากการประกาศออกมาโดยกลุ่มผู้สนับสนุนการแบ่งแยกดินแดน เขามีจุดประสงค์อยู่หลายประการกล่าวคือ ประการที่หนึ่ง แบ่งแยกเอาจังหวัดเหล่านั้นออกจากประเทศไทย แล้วนำไปรวมเข้ากับมาเลเซียและอินโดนีเซีย เพื่อสถาปนาให้เป็นรัฐใหม่ ประการที่สอง แบ่งแยกเอาจังหวัดทั้ง 4 นั้นไปรวมเข้ากับมาเลเซียแต่เพียงประเทศเดียว ประการที่สาม เอาจังหวัดดังกล่าวไปรวมเข้ากับรัฐกลันตัน (อาจจะรวมเอาคีตาห์ และปะลิส เข้ามาด้วยก็ได้) แล้วสถาปนาให้เป็นรัฐใหม่ของประเทศมาเลเซีย ประการต่อไป ก็คือ สถาปนาให้เป็นประเทศเอกราช โดยแยกเอาเขตที่เป็นของชาวไทยมุสลิมในบริเวณชายแดนเท่านั้น และประการสุดท้าย ซึ่งดูไม่ค่อยจะจริงจังเท่าไร นั่นก็คือ จัดให้เป็นเขตอิสระ (และปกครองตนเองในขอบเขตของจังหวัดมุสลิม โดยอยู่ภายใต้อำนาจทางกฎหมายของประเทศไทย)

จากจุดประสงค์ล่อแหลมเหล่านี้จะเห็นได้ว่า ไม่มีหน่วยหรือขบวนการใดที่จะสามารถกล่าวสนับสนุน กลุ่มผู้ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนได้เลย แม้เพียงบางส่วนหรือทั้งหมด และในทางตรงกันข้าม พวกเขาแตกแยกออกเป็นหลายกลุ่ม (อาทิ เช่น กลุ่มแนวปลดปล่อยแห่งชาติของมหาชนรัฐปัตตานี และกลุ่มขบวนการสาธารณรัฐมาเลเซีย เป็นต้น) และกลุ่มอื่นๆ อีกซึ่งมีจำนวนประมาณ 20 กลุ่ม ซึ่งล้วนเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยทั้งสิ้น บางกลุ่มก็มีเพียงบุคคลพลัดถิ่นหรือที่ถูกเนรเทศ เพียงไม่กี่คนที่หลบอยู่ทางตอนเหนือของมาเลเซีย บุคคลผู้เป็นหัวหน้ากลุ่ม หรือองค์การเหล่านี้ก็ได้แก่ชาวไทยมุสลิมที่อาศัยอยู่ในมาเลเซียตอนเหนือมีหัวหน้าในการปฏิบัติการกิจในเขตจังหวัดมุสลิมที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสมรรถภาพของตำรวจไทยต่อพวกนั้น หรือ อย่างน้อยก็มีพวกรับจ้างรายงานข่าวซึ่งมีอยู่มากมาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากำลังตำรวจมีสมรรถภาพ และความสามารถพร้อมทั้งบริเวณเหล่านี้ได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่อยู่เสมอในการระงับสถานการณ์เป็นอย่างดี อีกทั้งประชาชนชาวไทยมุสลิมส่วนมากไม่สนใจใน



ขบวนแบ่งแยกดินแดนของพวกเขาเหล่านั้น

แม้ว่าขบวนการแบ่งแยกดินแดนจะอ่อนแออยู่มากก็ตาม แต่เจ้าหน้าที่ของไทยเชื่อกันว่า ในระยะหลังเมื่อไม่กี่ปีมานี้ สภาการณ์เริ่มรุนแรงมากขึ้น และเป็นที่คาดหมายว่าจะลุกลามต่อไปอีก แต่บางที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ก็อาจจะพูดเกินความเป็นอยู่ไปบ้าง เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และถ้าเป็นเช่นนั้นจริง สาเหตุที่ทำให้พูดเช่นนั้น ก็มาจากความไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงเมื่อชาวไทยมุสลิมกล่าววิพากษ์วิจารณ์ โครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลหรืออีกทางหนึ่ง ก็มาจากการวิจารณ์ในเรื่องส่วนตัวระหว่างข้าราชการในท้องถิ่นกับชาวไทยมุสลิมเอง การวิจารณ์ดังกล่าวนี้มีอย่างกว้างขวางในระหว่างที่มีรัฐสภาในปี พ.ศ. 2512-2514 เหตุการณ์จากโจรผู้ร้ายชุกชุม ตั้งแต่ปี 2503 ก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่กล่าวหรือคิดว่าเป็นการกระทำของพวกแยกดินแดน เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยมีความกังวลเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตกอยู่ 2 ประการ ประการแรกเกิดความไม่แน่ใจ หรือสงสัยว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งมาเลเซีย (ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย และอยู่ในเขตไทย) กำลังพยายามที่จะประสานงานกับพวกแยกดินแดน หรือพวกชาวไทยมุสลิมที่ต้องการอิสระ เนื่องจากไม่มีหลักฐานที่แน่นอนที่จะพิสูจน์ว่าอะไรจะเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยบางคนถูกมองในภาพพจน์ที่ไม่ดีนักเป็นส่วนใหญ่ จึงพะวักพะวนเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคตเป็นอย่างมาก ประการที่สอง เจ้าหน้าที่ไทยส่วนมากเชื่อกันว่า ความไม่สงบที่เกิดขึ้นแก่มลายูชนในปี 2512 ในมาเลเซียนั้น ทำให้อิทธิพลทางการเมืองของพวกหัวรุนแรงแข็งแกร่งยิ่งขึ้นในวงการรัฐบาลของประเทศนั้น และกลุ่มหัวรุนแรงดังกล่าวนี้ จะเป็นกำลังสำคัญให้การสนับสนุน พวกแยกดินแดนอยู่ด้วย เจ้าหน้าที่ไทยยังเชื่อต่อไปอีกว่า ถึงจะมีเหตุการณ์ที่ไม่สงบเกิดขึ้นในมาเลเซียอีกในเวลาไม่ช้าและจะลงเอยด้วยผลลัพธ์แห่งความพ่ายแพ้ของรัฐบาลมาเลเซียต่ออิทธิพลของกลุ่มพวกหัวรุนแรงหรือไม่ ที่กล่าวมานี้ เป็นข้อสังเกตที่จะมีทางเกิดขึ้นได้หรือไม่ ก็ตามเป็นสิ่งที่น่าคิดอย่างยิ่งสำหรับบุคคลที่มองการณ์ไกล

### ความพยายามในการรวมกันทางการเมือง

เป็นเวลากว่า 100 ปีมาแล้ว ที่รัฐบาลไทยพยายามที่จะให้เกิดการรวมกันทางการเมืองกับชาวไทยมุสลิมประสบผลสำเร็จ แต่เนื่องจากว่า ไม่ได้มีการร่วมมือกันในการนี้ จึง

ยังไม่บรรลุถึงจุดหมาย มีข้อบกพร่องประการหนึ่ง ก็คือ การที่จะรวมเอาจังหวัดมุสลิมทั้งหลาย เข้ามาอยู่ใต้การบริหารส่วนกลาง ประการที่สองก็คือ ความพยายามที่จะบังคับให้มีความคล้อยคลึงในทางวัฒนธรรมในระหว่างปี 2481–2487 ประการหลังนี้ได้แก่การบังคับให้ไทยมุสลิมสวมเครื่องแต่งกายตามแบบไทยสมัยใหม่ ใช้ชื่อเป็นไทย ให้ถือเอาวันหยุดประจำสัปดาห์เป็นวันอาทิตย์ และให้พูดภาษาไทยเพียงภาษาเดียว เลิกล้มคณะที่ปรึกษาหรือบุคคลระดับหัวหน้าในทางศาสนา และให้ปิดหรือเลิกสอนในโรงเรียนที่สอนศาสนาทั่วไป ประการที่สามซึ่งได้ดำเนินการไปแล้ว ในขณะนั้นก็คือ การปฏิบัติการตอบโต้เหตุการณ์ที่ไม่สงบในทางการเมืองที่เกิดขึ้นในจังหวัดมุสลิม อันสืบเนื่องมาจากความกดดันทางเศรษฐกิจและการสนับสนุนจากภายนอกต่อกลุ่มที่พยายามแบ่งแยกดินแดน

ในปัจจุบันนี้ความพยายามที่จะรวมเอาไทยมุสลิมเข้าเป็นเครือญาติที่แท้จริงกับชนกลุ่มใหญ่ของประเทศนั้น ต้องใช้เวลานาน อย่างไรก็ตาม ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกรุงเทพฯ และในจังหวัดชายแดนก็มีความตระหนักดีในเรื่องนี้ ในช่วงระยะเวลาระหว่างปี 2507–2509 อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากรายงานที่ได้รับโดยตรงหรือจากทางอ้อม จากการพิจารณาเรื่องราวการขยายโครงการต่าง ๆ ของรัฐบาลซึ่งมีขึ้นในเวลาเดียวกันนั้นด้วย

เป็นการยากที่จะเจาะจงให้ถูกต้องขององค์ประกอบของความพยายามในเรื่องนี้ เพราะว่าโครงการที่สำคัญได้เริ่มดำเนินการมาแล้วในจังหวัดที่มีชาวมุสลิมเมื่อก่อนกลางปี 2503 (บางโครงการเริ่มเมื่อปลายปี 2493) และต่อมาก็ได้เริ่มดำเนินการในภาคอื่น ๆ เช่นเดียวกับในภาคใต้ ปัญหาที่ยากคงกล่าวอาจแก้ไขได้โดยความพยายามอย่างจริงจัง และมีเหตุผล โดยเริ่มจากการตัดสินใจของรัฐบาลในขั้นต้น และแล้วก็โยนไปสู่การกระตือรือร้นกระตุ้นเตือนในการพัฒนา การศึกษา สังคม และเศรษฐกิจทั่วประเทศ อันเป็นแผนการที่จะต้องกระทำอย่างจริงจัง หรืออาจพูดได้อีกอย่างหนึ่งว่ารัฐบาลเริ่มดำเนินการโดยความมุ่งหมายที่จะรวมชุมชน และพัฒนาชุมชนไปพร้อมกันเป็นขั้นตอน และต้องมีความเชื่อมั่นในอันที่จะผนึกเอาชาวไทยมุสลิมเข้ามารวมเป็นอันเดียวกันกับมวลชนทั่วไปในที่สุด ซึ่งดีกว่าที่จะคิดดำเนินการเป็นโครงการพิเศษโดยเฉพาะสำหรับชาวไทยมุสลิม

ตามแผนงานที่กล่าวมาแล้ว มีอยู่บางประการที่นับว่าพิเศษในจังหวัดต่างๆ ของชาวมุสลิม ทั้งนี้ก็ตามความต้องการของสภาพแวดล้อมและยิ่งกว่านั้น ตั้งแต่ปี 2508

เป็นต้นมา ได้มีการเร่งรัดพัฒนาอย่างทั่วถึง และมากยิ่งขึ้นกว่าภาคใด ๆ ในประเทศไทย ทั้งสองประการดังกล่าวนี้ถือได้ว่า การได้พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขในด้านต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลในอันที่จะให้มีการรวมกันในการเมืองของชาวไทยมุสลิม

จุดประสงค์ของบทความนี้ ก็คือ องค์ประกอบที่สำคัญของความพยายามเข้าถึงรายละเอียดของโครงการ คือ ดำเนินการทั่วประเทศพร้อม ๆ กัน หรือเฉพาะจังหวัดชายแดนที่รัฐบาลพยายามจะให้มีการรวมกันทางการเมืองแต่แห่งเดียว เราอาจแบ่งแยกโครงการออกเป็นประเภทหรือกลุ่มต่าง ๆ กันเพื่อความสะดวกได้ 5 ประเภท คือ การศึกษา การสร้างถนนหนทาง ขยายบริการในค่านาสาธารณสุข การพัฒนาชุมชน และการพัฒนาการทางการเกษตร การศึกษา เป็นศูนย์กลางโดยตรงในการอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการติดต่อสัมพันธ์ (กับชุมชนส่วนใหญ่) ซึ่งจะเป็นหนทางที่จะนำมาซึ่งความเข้าใจซึ่งกันและกันของประชาชน การสร้างถนนหนทางจะทำให้เกิดความสะดวกในการไปมาหาสู่ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนกลุ่มใหญ่ ส่วนที่เหลืออีก 3 โครงการอันได้แก่การสาธารณสุข สุขภาพอนามัยที่ดีและการยกระดับของความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความมั่นคงแห่งรัฐต่อไป

โครงการจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จย่อมขึ้นอยู่กับการวางแผนที่ดี มีทุนทรัพย์ใช้จ่ายเพียงพอ และปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง แต่น่าเสียดายที่ไม่ได้เป็นไปดังที่กล่าวมาแล้ว ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ทักษะคิดและการวางตัวของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน หรือมีหน้าที่ที่ต้องติดต่อกับชาวไทยมุสลิม นับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการมีทัศนคติความรู้สึที่ดีหรือไม่นั้น จะมีผลสะท้อนมาถึงผลงานตามโครงการที่รัฐบาลวางแผนไว้ กล่าวโดยย่อว่าสิ่งดังกล่าวจะเป็นผลดีหรือผลร้ายต่อการรวมกันในการเมืองของชาวไทยมุสลิมก็ได้ทั้ง 2 อย่าง จากการค้นคว้าและสังเกตการณ์ของผู้แปลเอง ทำให้เห็นข้อเท็จจริง เกี่ยวกับทัศนคติและการปฏิบัติตัวของข้าราชการในจังหวัดที่มีชาวไทยมุสลิมมาแล้ว

### ทัศนคติของข้าราชการที่มีต่อชาวไทยมุสลิม

ในปี พ.ศ. 2509-2510 ศาสตราจารย์ โทมัส (Ladd Thomas) ได้ไปทำการค้นคว้าและวิจัยว่าด้วยเศรษฐกิจสังคมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย สัมภาษณ์ข้าราชการไทยที่เป็นชาวพุทธทั้งหมดจำนวน 108 คน และเป็นเจ้าหน้าที่รับราชการอยู่ในเขต



5 จังหวัดตามชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่จังหวัดสงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส การสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นผลงานสาขาหนึ่งตามโครงการค้นคว้าและวิจัย ซึ่งการสัมภาษณ์ในเบื้องต้นเป็นการสอบถามเพื่อความเข้าใจในด้านความคิดเห็นของข้าราชการที่เกี่ยวกับความต้องการมากที่สุดในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากผู้เขียนตั้งใจที่จะเขียนเรื่องขึ้นในระยะเวลาต่อมา จึงได้ตั้งคำถามเพิ่มขึ้นอีก 2 ข้อ ซึ่งเกี่ยวกับความรู้สึกและท่าทีของข้าราชการที่มีต่อชาวไทยมุสลิม คำถามดังกล่าวนี้ได้แก่

1. ชาวไทยมุสลิม ทำงานหนักกว่า หรือน้อยกว่า หรือเท่าๆ กันกับชาวพุทธ
2. ชาวไทยมุสลิม มีไหวพริบด้อยกว่าหรือดีกว่า หรือในระดับเดียวกัน

กับชาวพุทธ

คำตอบที่ได้รับ ได้นำมาใช้ประมาณค่าความแตกต่างในลักษณะต่างๆ ของข้าราชการหรือเจ้าพนักงานเหล่านั้น ซึ่งความแตกต่างที่มีเหล่านั้นได้แก่

- ความรับผิดชอบในการบริหารงาน (ไม่ว่าเจ้าพนักงานจะรับผิดชอบเฉพาะเขตท้องถิ่นหรือเป็นผู้รับผิดชอบในเขตจังหวัด)
- ความรับผิดชอบในการติดต่อประสานระหว่างชาวไทยมุสลิมตามโครงการกับเจ้าพนักงานประจำท้องถิ่น (ตามที่ข้าราชการได้ประมาณค่ามา)
- ตำแหน่งหน้าที่และยศถาบรรดาศักดิ์
- คุณวุฒิทางการศึกษาที่ได้รับ
- ระยะเวลาที่เจ้าพนักงานเข้ารับราชการในเขตจังหวัดชายแดน
- ความใกล้ชิดกับผู้ใหญ่หรือข้าราชการทั่วไป (สนิทสนมหรือไม่สนิทสนมกับชาวบ้านชาวเมือง)

- อัตราร้อยละของประชากรชาวไทยมุสลิมที่มีอยู่ในเขตความรับผิดชอบ

ผลต่างๆ ได้แสดงเป็นตัวเลขตั้งปรากฏในตารางต่อจากนี้ ตารางที่แสดง 2 แบบ (ตามแนวนอนหรือแนวตั้ง) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้านสังคมโดยทั่วไป

ในตารางที่ 1 เจ้าหน้าที่ประมาณ 58 % ที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามอำเภอหรือตำบลต่างๆ หรือ 54 % ที่ปฏิบัติหน้าที่ในเขตจังหวัด มีความเห็นว่า ชาวไทยมุสลิมทำงานได้น้อยกว่าชาวพุทธ แต่มีเพียง 32 % ของเจ้าหน้าที่ในเขตอำเภอหรือตำบล และ 39.3 % ของ

เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด เห็นว่า ชาวมุสลิมมีความขยันขันแข็งเหมือนกับชาวพุทธ

ในค่านเช่าและไหวพริบ ข้าราชการในเขตท้องถิ่นประมาณ 84.3 % และในเขตจังหวัดประมาณ 60.7 % เห็นว่า ชาวมุสลิมมีเชาวน์และไหวพริบดีกว่าชาวพุทธ มีเจ้าหน้าที่เพียง 15 % ในเขตอำเภอและตำบลต่างๆ และ 39.3 % ในเขตจังหวัด เชื่อว่า ความสามารถในการเช่าและไหวพริบของทั้งสองนั้นเท่ากัน จะเห็นได้ว่า ยิ่งลักษณะพื้นที่ทางภูมิศาสตร์หรือเขตความรับผิดชอบมีน้อยเท่าไร อัตราเปอร์เซ็นต์ของเจ้าพนักงานที่เห็นว่าชาวมุสลิมมีความคิดดีกว่าชาวพุทธ นั้นก็ยิ่งมีเปอร์เซ็นต์สูงขึ้นเท่านั้น

### ตารางที่ 1

ความใกล้ชิดและความคิดเห็นที่มีต่อชาวไทยมุสลิม  
และท้องที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

| ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชาวไทยมุสลิม |                                |                   |                    |                                |                   |                    |
|-----------------------------------------------|--------------------------------|-------------------|--------------------|--------------------------------|-------------------|--------------------|
| ท้องที่ในความรับผิดชอบ                        | ความขยันขันแข็งของชาวไทยมุสลิม |                   |                    | ความฉลาดไหวพริบของชาวไทยมุสลิม |                   |                    |
|                                               | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เหมือน<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เหมือน<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ |
| ท้องถิ่น                                      | 42<br>(58.3)                   | 23<br>(31.9)      | 6<br>(8.3)         | 59<br>(84.3)                   | 11<br>(15.7)      | 0                  |
| จังหวัด                                       | 15<br>(53.6)                   | 11<br>(39.3)      | 2<br>(7.1)         | 17<br>(60.7)                   | 11<br>(39.3)      | 0                  |

สถิติในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า เจ้าหน้าที่ผู้ซึ่งใช้เวลาเกินกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาราชการไปติดต่อกลุลูกกลีกับชาวไทยมุสลิม ไม่ค่อยจะออกความคิดเห็นหรือไม่เห็นด้วยเลย ว่า ชาวมุสลิมจะทัดเทียมกับชาวพุทธได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ที่ใช้เวลาน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาราชการไปคลุกคลีกับพวกมุสลิมจะพอมืออยู่บ้างที่ให้ความเห็นว่า พวกชาวมุสลิมมีส่วน

ที่จะทัดเทียมกับชาวพุทธได้ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่ายิ่งเจ้าหน้าที่ที่มีเวลาสังสรรค์กับพวกมุสลิมมากเท่าใด เปรอร์เซนต์ของความคิดเห็นในทางที่ไม่ดีของเจ้าหน้าที่ก็ยิ่งสูงขึ้น

## ตารางที่ 2

ความใกล้ชิดและความคิดเห็นที่มีต่อชาวไทยมุสลิม  
ในระยะเวลาราชการที่เจ้าหน้าที่ใช้เพื่อสร้างสัมพันธ์กับไทยมุสลิม

| ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชาวไทยมุสลิม    |                                |                   |                    |                                |                   |                    |
|--------------------------------------------------|--------------------------------|-------------------|--------------------|--------------------------------|-------------------|--------------------|
| การใช้เวลาในราชการไปสร้างสัมพันธ์กับชาวไทยมุสลิม | ความขยันขันแข็งของชาวไทยมุสลิม |                   |                    | ความฉลาดไหวพริบของชาวไทยมุสลิม |                   |                    |
|                                                  | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เหมือน<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เหมือน<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ |
| น้อยกว่าอัตราร้อยละ 50%<br>ของเวลาราชการ         | 17<br>(47.2)                   | 15<br>(41.6)      | 4<br>(11.1)        | 26<br>(70.0)                   | 11<br>(30.0)      | 0                  |
| มากกว่าอัตราร้อยละ 50%<br>ของเวลาราชการ          | 42<br>(61.7)                   | 22<br>(32.37)     | 4<br>(6.8)         | 52<br>(78.7)                   | 14<br>(21.2)      | 0                  |

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นถึงระดับต่างๆ ของตำแหน่งงานทั้งหมดที่ได้ชี้ว่า เกินกว่า 91 % ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เห็นว่า ชาวมุสลิมมีความฉลาดและไหวพริบที่ด้อยกว่าชาวพุทธ และประมาณ 75 % ของเจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่า ชาวมุสลิมขยันขันแข็งน้อยกว่าชาวพุทธ ซึ่งเป็นเครื่องชี้ชัดว่า ข้าราชการชั้นหัวหน้าในระดับท้องถิ่น หรือ รองหัวหน้าหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุข ต่างก็มีความเห็นในทางลบสำหรับชาวมุสลิม แต่ในทางตรงกันข้าม เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและการเกษตรกลับเห็นว่า ชาวมุสลิมเหนือกว่า คือ มีความเห็นในทางบวกต่อชาวมุสลิม ข้อที่น่าสังเกตก็คือว่า อย่างน้อยที่สุดของครึ่งหนึ่งของข้าราชการในทุกระดับชั้นเห็นว่า ชาวมุสลิมมีเขวี่ยน ไหวพริบด้อยกว่าชาวพุทธ



### ตารางที่ 3

ตำแหน่งหน้าที่การงานและความคิดเห็นต่อชาวไทยมุสลิม

| ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชาวไทยมุสลิม |                                |                    |                    |                                |                    |                    |
|-----------------------------------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|
| ตำแหน่ง                                       | ความขยันขันแข็งของชาวไทยมุสลิม |                    |                    | ความฉลาดไหวพริบของชาวไทยมุสลิม |                    |                    |
|                                               | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ |
| ผู้ว่าราชการจังหวัด                           | 2(40.0)                        | 3(60.0)            | 0                  | 3(60.0)                        | 2(40.0)            | 0                  |
| นายอำเภอ                                      | 11(61.1)                       | 6(33.3)            | 1(5.6)             | 15(88.2)                       | 2(11.8)            | 0                  |
| ปลัดอำเภอ                                     | 10(55.6)                       | 5(27.8)            | 2(11.2)            | 16(88.9)                       | 2(11.1)            | 0                  |
| เจ้าหน้าที่ตำรวจ                              | 18(75.0)                       | 4(16.7)            | 2(8.3)             | 21(91.3)                       | 2( 8.7)            | 0                  |
| เจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุข                      | 3(60.0)                        | 2(40.0)            | 10                 | 4(80.0)                        | 1(20.0)            | 0                  |
| เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา                       | 5(41.7)                        | 7(58.3)            | 0                  | 6(50.0)                        | 6(50.0)            | 0                  |
| เจ้าหน้าที่การเกษตร                           | 5(45.5)                        | 4(36.4)            | 2(18.2)            | 7(63.6)                        | 4(36.4)            | 0                  |
| เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย                         | 3(37.5)                        | 4(50.0)            | 1(12.5)            | 6(75.0)                        | 2(25.0)            | 0                  |

ตารางที่ 4 จากตารางในระดับชั้นหน้าที่หรือชั้นยศของเจ้าหน้าที่จะเห็นได้ว่า ผลสรุปไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะที่ท่าของพวกเขามีต่อมวลชนนี้น้อยมาก ฉะนั้น จึงไม่ทราบได้แน่ชัดว่าข้าราชการชั้นผู้น้อย มีความเห็นที่สูงกว่าหรือต่ำกว่า ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

**ตารางที่ 4**  
**ระดับชั้นและความคิดเห็นต่อชาวไทยมุสลิม**

| ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อชาวไทยมุสลิม |                                |                    |                    |                                |                    |                    |
|------------------------------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|
| ระดับชั้น                                | ความขยันขันแข็งของชาวไทยมุสลิม |                    |                    | ความฉลาดไหวพริบของชาวไทยมุสลิม |                    |                    |
|                                          | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ |
| พิเศษ                                    | 5<br>(45.5)                    | 5<br>(45.5)        | 1<br>(9.0)         | 9<br>(81.1)                    | 2<br>(18.2)        | 0                  |
| เอก                                      | 10<br>(50.0)                   | 9<br>(45.0)        | 1<br>(5.0)         | 15<br>(78.9)                   | 4<br>(21.1)        | 0                  |
| โท                                       | 28<br>(66.7)                   | 10<br>(23.8)       | 4<br>(9.5)         | 31<br>(73.8)                   | 11<br>(26.2)       | 0                  |
| ตรี                                      | 9<br>(42.9)                    | 9<br>(42.9)        | 2<br>(9.5)         | 16<br>(76.2)                   | 5<br>(23.8)        | 0                  |
| จัตวา                                    | 6<br>(66.7)                    | 3<br>(33.3)        | 0                  | 7<br>(77.8)                    | 3<br>(22.2)        | 0                  |

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นถึงคุณวุฒิ การศึกษาของเจ้าหน้าที่โดยทั่วไปและรายละเอียดที่ได้รับมากที่สุดที่จะชี้แจงได้ ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าพนักงานที่ได้รับการศึกษามาในระดับสูงและระดับต่ำ ต่างก็มีความคิดเห็นที่สับสนปนเปื้อนต่อชาวไทยมุสลิม แต่ก็พอสรุปได้ว่า ผู้ที่ผ่านการศึกษามาในระดับวิทยาลัยและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่างก็มีความคิดเห็นว่า ชาวไทยมุสลิมมีความฉลาดมีไหวพริบและปฏิภาณน้อยกว่าชาวพุทธ

### ตารางที่ 5

ระดับขั้นของการศึกษาและความคิดเห็นที่มีต่อชาวไทยมุสลิม

| ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชาวไทยมุสลิม |                                |                    |                    |                                |                    |                    |
|-----------------------------------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|
| ระดับการศึกษา<br>สูงสุดที่ได้รับ              | ความขยันขันแข็งของชาวไทยมุสลิม |                    |                    | ความฉลาดไหวพริบของชาวไทยมุสลิม |                    |                    |
|                                               | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ |
| ความรู้ระดับมัธยมศึกษา<br>(ไม่บริบูรณ์)       | 13<br>(65.0)                   | 5<br>(25.0)        | 1<br>(5.0)         | 15<br>(5.0)                    | 4<br>(21.1)        | 0                  |
| มัธยมศึกษาบริบูรณ์                            | 8<br>(44.4)                    | 8<br>(44.4)        | 2<br>(11.2)        | 13<br>(72.2)                   | 5<br>(27.8)        | 0                  |
| ระดับวิทยาลัย<br>(ไม่บริบูรณ์)                | 16<br>(76.2)                   | 5<br>(23.8)        | 0                  | 16<br>(72.7)                   | 6<br>(27.3)        | 0                  |
| ปริญญาตรี                                     | 20<br>(50.0)                   | 15<br>(37.5)       | 5<br>(12.5)        | 30<br>(76.9)                   | 9<br>(23.1)        | 0                  |
| สูงกว่าปริญญาตรี                              | 2<br>(28.6)                    | 5<br>(71.4)        | 0                  | 5<br>(83.3)                    | 1<br>(16.7)        | 0                  |

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ไม่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากนักในระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เพิ่งมาอยู่ใหม่กับเจ้าหน้าที่ที่อยู่มาเป็นเวลานาน 5 ปี หรือมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ทั้งสองพวกต่างก็ลงความเห็นว่า ชาวไทยมุสลิมมีความขยันกว่าชาวพุทธ ทั้งในด้านความขยันขันแข็งในการทำงานและในค่านิยมมอง มีข้อยกเว้นสำหรับเจ้าหน้าที่อยู่ในบริเวณจังหวัดเหล่านี้ ในระยะเวลาตั้งแต่ 2-3 ปี ซึ่งส่วนมากของเจ้าหน้าที่กลุ่มนี้เห็นว่า พวกมุสลิมมีความขยันขันแข็งเท่าๆ กับชาวพุทธ แต่จำนวนเปอร์เซ็นต์ของเจ้าหน้าที่ดังกล่าว (เมื่อเทียบกับกลุ่ม



อื่นๆ) มีปริมาณต่ำมากที่ลงความเห็น ว่า พวกมุสลิมมีปฏิภาณและความฉลาดน้อยกว่าชาวพุทธ  
 ฉะนั้น จึงเป็นการยากที่จะให้รายละเอียดที่แท้จริงได้จากกลุ่มดังกล่าวนี้มากไปกว่าที่ทราบ  
 แน่แน่นอนว่า จำนวนของข้าราชการประเภทนี้มีน้อยกว่าข้าราชการประเภทที่เพิ่งย้ายมาอยู่ใหม่  
 และประเภทที่อยู่มาเป็นเวลานานเกินกว่า 5 ปีขึ้นไปในท้องถิ่นนั้นๆ

### ตารางที่ 6

ระยะเวลาของการเข้ารับราชการและความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชาวไทยมุสลิม

| ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชาวไทยมุสลิม |                                |                    |                    |                                |                    |                    |
|-----------------------------------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|
| ระยะเวลาของการ<br>เข้ารับตำแหน่ง              | ความขยันขันแข็งของชาวไทยมุสลิม |                    |                    | ความฉลาดไหวพริบของชาวไทยมุสลิม |                    |                    |
|                                               | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ |
| ภายใน 1 ปี                                    | 15<br>(57.6)                   | 9<br>(34.6)        | 2<br>(7.6)         | 20<br>(76.9)                   | 6<br>(23.1)        | 0                  |
| 1-2 ปี                                        | 13<br>(81.3)                   | 2<br>(12.5)        | 1<br>(6.3)         | 12<br>(80.0)                   | 3<br>(20.0)        | 0                  |
| 2-3 ปี                                        | 1<br>(16.7)                    | 5<br>(83.3)        | 0                  | 3<br>(60.0)                    | 2<br>(40.0)        | 0                  |
| 3-5 ปี                                        | 8<br>(57.1)                    | 6<br>(42.9)        | 0                  | 10<br>(71.4)                   | 4<br>(28.6)        | 0                  |
| มากกว่า 5 ปี                                  | 22<br>(50.0)                   | 16<br>(36.4)       | 5<br>(11.4)        | 34<br>(77.3)                   | 10<br>(22.7)       | 0                  |

ตารางที่ 7 แสดงให้เห็นถึงสภาวะและความใกล้ชิดสนิทสนมกับประชาชนโดยทั่วไป  
 ของเจ้าหน้าที่ในเขตจังหวัดหรือเขตท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งใช้ระยะทางและสภาพของถนนหนทาง

เป็นเครื่องวัด กล่าวคือ ถ้าอยู่ใกล้เขตจังหวัดและถนนหนทางอยู่ในสภาพดีที่จะสามารถเดินทางไปมาได้โดยสะดวกทั้งทางบกหรือทางรถไฟ ก็แสดงว่าเจ้าหน้าที่สามารถติดต่อกับประชาชน หรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนได้ดี และง่ายขึ้น แต่ถ้าอยู่ในเขตท้องถื่นที่ห่างไกล และการติดต่อกับประชาชนก็ลำบาก ความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนก็น้อยลงด้วย ทั้งนี้ ไม่เกี่ยวข้องหรือกล่าวถึงบรรดาเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ในตัวจังหวัดหรือในอำเภอเมือง แต่ทว่า หมายถึงอำเภอที่อยู่นอกเมืองออกไป

จากการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ปรากฏในตารางนี้จะเห็นได้ว่า ถ้าห่างเหินกับประชาชนมากเท่าใด เปอร์เซนต์ของความคิดเห็นในทางที่ไม่สู้ดี (ทางลบ) ก็ยิ่งสูงมากขึ้น ฉะนั้น เปอร์เซนต์ที่สูงสุดในด้านความคิดในทางลบจะได้จากบรรดาเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในบริเวณทุรกันดารที่ยากแก่การติดต่อกับส่วนกลาง แต่จะได้ผลเป็นเปอร์เซนต์ที่ต่ำสุดจากเจ้าหน้าที่ ที่ประจำอยู่ในตัวจังหวัด

### ตารางที่ 7

หนทางที่จะเข้าติดต่อและความคิดเห็นที่มีต่อชาวไทยมุสลิม

| ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชาวไทยมุสลิม |                                |                    |                    |                                |                    |                    |
|-----------------------------------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|--------------------------------|--------------------|--------------------|
| สภาพการณ์ที่จะ<br>เข้าไปติดต่อสัมพันธ์        | ความขยันขันแข็งของชาวไทยมุสลิม |                    |                    | ความฉลาดไหวพริบของชาวไทยมุสลิม |                    |                    |
|                                               | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เท่ากับ<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ |
| ไม่สะดวกสบาย                                  | 19<br>(70.4)                   | 6<br>(22.2)        | 2<br>(7.4)         | 24<br>(85.7)                   | 4<br>(14.3)        | 0                  |
| สะดวกสบาย                                     | 20<br>(57.1)                   | 12<br>(34.3)       | 3<br>(8.6)         | 27<br>(81.8)                   | 6<br>(18.2)        | 0                  |
| เขตตัวเมือง                                   | 20<br>(45.5)                   | 20<br>(45.5)       | 3<br>(6.8)         | 28<br>(65.1)                   | 15<br>(34.9)       | 0                  |

ตารางที่ 8 กล่าวถึงจำนวนของชาวไทยมุสลิม ที่อาศัยอยู่ในเขตปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบอยู่ว่ามีกี่เปอร์เซ็นต์ของประชากรทั้งหมดโดยคำนวณอย่างพอประมาณ และผลลัพธ์ที่จะเห็นได้ชัดก็คือ ท้องถิ่นใดที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่มาก ข้าราชการในท้องถิ่นนั้นก็จะให้ความคิดเห็นไปในทางลบสูงมากขึ้นแต่ถ้าในท้องถิ่นใดที่มีชาวมุสลิมอาศัยอยู่เพียงส่วนน้อย ความคิดเห็นไปในทางลบก็น้อยลงตามไปด้วย

**ตารางที่ 8**  
อัตราเปอร์เซ็นต์ของชาวมุสลิมที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ  
และความคิดเห็นที่มีต่อชาวไทยมุสลิม

| ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อชาวไทยมุสลิม            |                                |                          |                    |                                |                          |                    |
|----------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------|--------------------|--------------------------------|--------------------------|--------------------|
| อัตราเปอร์เซ็นต์ของชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบ | ความขยันขันแข็งของชาวไทยมุสลิม |                          |                    | ความฉลาดไหวพริบของชาวไทยมุสลิม |                          |                    |
|                                                          | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เหมือน (เท่า)<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ | น้อยกว่า<br>ชาวพุทธ            | เหมือน (เท่า)<br>ชาวพุทธ | มากกว่า<br>ชาวพุทธ |
| 0-40 %                                                   | 11<br>(47.8)                   | 10<br>(43.4)             | 2<br>(8.6)         | 16<br>(69.6)                   | 7<br>(30.4)              | 0                  |
| 40-80 %                                                  | 17<br>(54.8)                   | 11<br>(35.5)             | 3<br>(9.7)         | 22<br>(71.0)                   | 9<br>(29.0)              | 0                  |
| 80-100 %                                                 | 21<br>(58.3)                   | 12<br>(33.3)             | 3<br>(8.3)         | 28<br>(82.5)                   | 6<br>(17.6)              | 0                  |

### พฤติกรรมและความรู้สึกของข้าราชการ

เจตนารมณ์ของรัฐบาลไทยปรากฏแน่ชัดว่า จะดำเนินการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมกับชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ รวมทั้งชนกลุ่มน้อยมุสลิมเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและลึกซึ้งยากแก่การที่จะวิเคราะห์ออกมาให้เห็นได้ อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่า เจตนารมณ์



สำคัญของการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมที่ใช้กับชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ นั้น ได้แก่ความต้องการสร้างเอกภาพแห่งชาติให้เกิดขึ้น ซึ่งก็เป็นธรรมชาติเกิดจากความต้องการที่จะไม่ให้ประเทศชาติตกอยู่ในสภาพขาดความมั่นคงทางการเมือง อันเนื่องมาจากประชากรภายในประเทศยึดมั่นกับลัทธิภาคินิยม และลัทธิเผ่าพันธุ์นิยม อันเป็นลัทธิเดิม ทั้งนี้เพราะว่า ลัทธิเหล่านี้จะเป็นพลังสำคัญที่จะทำลายเอกภาพแห่งชาติ

พิจารณาจากกฎหมายต่าง ๆ ของประเทศซึ่งใช้ในศตวรรษที่ 20 นี้ และรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ตั้งแต่ พ.ศ. 2477 เป็นต้นมา เห็นได้ว่ากฎหมายและรัฐธรรมนูญของไทยได้ให้เสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนาอย่างเต็มที่

ในประเทศไทยถือว่า กษัตริย์เป็นองค์ประมุขของพุทธศาสนา แต่ในขณะเดียวกัน กษัตริย์ก็ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภกของศาสนาอื่น ๆ ภายในประเทศอีกด้วย แต่ถึงอย่างนั้นก็ตาม ชาวมุสลิมก็ยังคงมีความกลัวอยู่อย่างมาก นโยบายและโครงการของรัฐบาล จะทำลายวัฒนธรรมและวิถีชีวิตตามหลักของศาสนาอิสลามไปในที่สุด

ในระยะเวลาที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้ามาใช้อำนาจในการบริหารประเทศตามวิธีการทางการเมืองของไทย จอมพล ป. พิบูลสงคราม จึงพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่มที่มีได้เป็นพุทธศาสนิกชน ให้หันมานับถือศาสนาพุทธ โดยถือว่าการเป็นพุทธศาสนิกชนเท่ากับการเป็นคนไทยสมบูรณ์ ดังนั้น รัฐนิยม อันเป็นหลักการทางวัฒนธรรมแห่งชาติก็ได้รับการประกาศใช้เป็นทางการในต้นปี 2483 ตามนโยบายรัฐนิยมของจอมพล ป. พิบูลสงคราม นี้เอง ชาวมุสลิมภาคใต้ได้รับคำสั่งไม่ให้สวมเครื่องแต่งกายแบบมาเลย์ ให้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นชื่อไทย และสั่งห้ามไม่ให้สอนภาษามาเลย์ในโรงเรียน ห้ามไม่ให้ชาวมุสลิมพูดภาษามาเลย์ในการติดต่อราชการ ฯลฯ เมื่อหมตสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ก็ได้มีการผ่อนปรนหลักการทางวัฒนธรรมแห่งชาติลงหลายอย่าง แต่น่าเสียดายว่า การผ่อนปรนนี้นั้นทำชั่วเกินไป ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นปรีดิ์ปลื้มต่อรัฐบาลในบรรดาชาวมุสลิมเป็นต้นมา หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ลัทธิชาตินิยมได้ระบาคอยู่ในประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ ในมะลายูลัทธิชาตินิยมมาเลย์ระบาคอยู่โดยทั่วไป ลัทธิชาตินิยมมาเลย์นั่นเองเป็นเสมือนลมที่พัดไฟแห่งความเกลียดชังต่อรัฐบาลของชาวมุสลิมภาคใต้ให้ลุกอันแรงขึ้นกว่าเดิม จึงมีผู้นำมุสลิมหลายคนทำการประท้วงและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอยู่เสมอ ซึ่งรัฐบาลก็ตอบโต้อย่างรุนแรง ผู้นำ

มุสลิมถูกจำคุกบ้าง และพากันหนีไปอยู่ในชายแดนประเทศมลายู และยังคงอาศัยอยู่ในชายแดนมลายู จนกระทั่งปัจจุบันนี้ และชาวมุสลิมกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชายแดนนี้เองที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน ขบวนการต่อต้านรัฐบาลและขบวนการแยกดินแดนในภาคใต้ของไทยอยู่เสมอ

จะเห็นว่า ประเทศไทยประสบความยากลำบากในการบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในด้าน การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในส่วนที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยมุสลิม แต่ความลำบากกลับมีมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยอื่นๆ อีกหลายประการ ที่จะกล่าวคือปัจจัยเกี่ยวกับตัวข้าราชการ ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐ เนื่องจากข้าราชการเหล่านี้ ปฏิบัติไม่เหมาะสมบ้าง และใช้อำนาจหน้าที่ไปในทางไม่ชอบไม่ควร และเพื่อประโยชน์ส่วนตัวบ้าง ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งอันทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้นในระหว่างชาวมุสลิม ดังนั้น ตัวข้าราชการก็เป็นอุปสรรคสำคัญต่อนโยบายบูรณาการของรัฐเพิ่มขึ้น

ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการวางตัวของข้าราชการในจังหวัดชายแดนทุกแห่ง ที่จะนำมากล่าวในที่นี้ เป็นเพียงบางตัวอย่างของการวางตัวของข้าราชการ ซึ่งอาจมีความหมายสำหรับชาวไทยมุสลิม (ตัวอย่างเหล่านี้มาจากบางเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการวางตัวของข้าราชการ) สิ่งที่จะตัดสินว่าตัวอย่างที่นำมานี้เป็นเพียงกรณีที่เกิดขึ้นเป็นกรณีพิเศษเป็นบางครั้งคราว หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจนกลายเป็นแบบฉบับไปแล้วนั้น คือการวิจัยที่จะทำในอนาคตเท่านั้นที่จะตอบให้ได้

ตัวอย่างอันแรก การเรียกชาวไทยมุสลิมว่า “แขก” (Khag) ตามความหมายเดิม หมายถึง ผู้มาเยี่ยม แต่เมื่อประมาณ 100 ปีมานี้ คนส่วนมากในไทยใช้คำว่าแขก เรียกชาวต่างประเทศที่มีผิวดำล้าทุกคนซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่หมายถึงชาวอินเดียและชาวมาเลย์ในประเทศไทย ชาวมุสลิมในแถบจังหวัดภาคใต้ของไทยไม่พอใจที่ถูกเรียกแขก โดยถือว่าพวกตนไม่ใช่ชาวต่างประเทศที่อพยพเข้ามาอยู่ในไทย เพราะพวกตนอาศัยอยู่ในดินแดนแถบนี้มาเป็นเวลาหลายร้อยปี

อย่างไรก็ตาม ราชการกำหนดให้เรียกชาวมุสลิมในภาคใต้ของไทยว่า ชาวไทยมุสลิม แต่ก็มีชาวมุสลิมภาคใต้ของไทยบางคน โดยเฉพาะพวกที่อยู่ในขบวนการแบ่งแยกดินแดนไม่พอใจที่ถูกเรียกว่า “ชาวไทยมุสลิม” เนื่องจากชาวมุสลิมส่วนใหญ่ในไทยเป็นชาวมาเลย์ พวกแบ่งแยกดินแดนกล่าวหาว่า การที่ราชการมีนโยบายให้เรียกชาวมุสลิมภาคใต้ว่า

“ชาวไทยมุสลิม” นั้น แสดงว่า ทางราชการจงใจแยกชาวมุสลิมภาคใต้ออกเป็นชนกลุ่มหนึ่งต่างหากซึ่งไม่เหมือนกับชนกลุ่มใหญ่ของประเทศ

ตัวอย่างที่สองคือ การที่ข้าราชการพยายามจะให้ชาวไทยมุสลิมทำความเคารพพวกเขาในการพบกัน สังคมของชาวไทยพุทธถือยศ ตำแหน่งเป็นเรื่องสำคัญมาก การให้ว๊อเป็นการแสดงความเคารพ และยังถือกันว่าข้าราชการเป็นผู้มีสถานภาพสูง

สังคมชาวไทย ถือว่าการรับราชการเป็นอาชีพที่มีเกียรติสูง เพราะเป็นตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งจากรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้แทนองค์พระมหากษัตริย์ และองค์พระมหากษัตริย์เป็นที่เคารพสูงสุดของประชากร ความรู้สึกนึกเผื่อแผ่มาถึงเจ้าหน้าที่ข้าราชการด้วย ในความรู้สึกของคนไทยนั้นข้าราชการเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง ดังนั้นจึงเป็นบุคคลสำคัญ ที่จะทำงานรับใช้ประเทศชาติได้อย่างดี และความเชื่อซึ่งมาจากทั้งศาสนาพุทธและพราหมณ์ผสมกัน เชื่อว่าสถานภาพของแต่ละคนนั้นจะตัดสินใจได้จาก ความคิด, การพูด และพฤติกรรมที่แสดงออกมา ข้าราชการที่มีตำแหน่งและอำนาจหน้าที่สูงๆ (หรือธรรมดา) เหนือคนไทยโดยทั่วๆ ไปนั้น จึงมักจะคิดว่าตนต้องได้รับความเคารพจากคนทั่วไปเสมอ

แต่ในสังคมของไทยมุสลิมนั้น เขาถือเรื่องตำแหน่งกันน้อยมาก แต่จะถือเรื่องเกียรติยศ ชื่อเสียงเป็นสำคัญกว่าอย่างอื่น ผู้ที่มีเกียรติก็ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา คนที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ และชาวไร่ชาวนามากกว่าข้าราชการ ดังนั้นชาวไทยมุสลิมจึงไม่พอใจที่ต้องถูกขอร้อง หรือถูกสั่งให้ไหว้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่

ตัวอย่างสุดท้ายคือ เรื่องทหารเกณฑ์ใหม่ ที่นับถือศาสนาอิสลามกับผู้บังคับบัญชาที่นับถือศาสนาพุทธ ดูเหมือนรัฐบาลจะมองข้ามความสำคัญไปถึงความรู้สึกของพวกเขา รัฐบาลทั่วๆ ไปเพียงจะทำให้ชาวไทยมุสลิมได้รับการศึกษา เพื่อจะให้ทหารเกณฑ์ใหม่อ่านออกเขียนได้ ซึ่งมองดูก็เหมือนเป็นเรื่องง่ายๆ ในการที่จะผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม แต่ในเวลาเดียวกันทหารเกณฑ์ใหม่เหล่านี้ถูกสั่งให้ใช้ชื่อเป็นไทยๆ โดยเฉพาะในการติดต่อกับชาวไทยพุทธ หรือข้าราชการ ซึ่งถ้าเขาทำเช่นนั้น ชาวไทยมุสลิมคนอื่น ๆ ก็จะไม่พอใจและจะไม่นับถือในตัวเขา เห็นว่าเขาฝืนและละทิ้งวัฒนธรรมของตนเอง ดังนั้นประสิทธิภาพในการทำงานของเขาในจังหวัดที่มีชาวไทยมุสลิมอยู่จึงมีน้อยลง



## สรุป

สิ่งที่ได้จากตัวอย่างที่กล่าวมาอย่างสั้น ๆ ก็พอจะสรุปได้ว่า ความเป็นมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ได้สร้างรูปแบบของชาวไทยมุสลิมให้แตกต่างจากชาวไทย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ (Majority) ของประเทศ ความรู้สึกแบ่งแยกได้เพิ่มมากขึ้น เพราะความเชื่อที่ว่า รัฐบาลไทยได้ทอดทิ้งดินแดนที่พวกเขาอยู่มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ สภาพทางเศรษฐกิจที่ทรุดลงในระยะก่อนๆ แม้ถึงทุกวันนี้ก็ยังไม่ดีขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบกับในด้านความสงบระหว่างประเทศไทยกับมาเลเซียแล้วก็เห็นว่าทางมาเลเซียมีความสงบเรียบร้อยกว่า และมีวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา เหมือนพวกตน (ถ้าพวกเราเดินทางไปดินแดนจังหวัดภาคใต้ของไทย เราจะสังเกตเห็นว่า ศิลป ของใช้สอย ดนตรี นาฏศิลป์ ภาษา วรรณคดี เครื่องแต่งกาย และการดำเนินชีวิต ของประชาชนชาวไทยมุสลิมคล้ายกับประชาชนในมาเลเซียมาก) การไปมาหาสู่ระหว่าง 2 ประเทศนี้ไปมาสะดวกมาก เราจะเห็นว่าประชาชนแถบภาคใต้มีการค้าขายติดต่อกับประชากรในมาเลเซียอยู่เป็นประจำประหนึ่งอยู่ในประเทศเดียวกัน บรรดาผู้นำในการแบ่งแยกดินแดนของประเทศมาเลเซียต่างก็พากันหาโอกาสที่จะได้รับผลประโยชน์จากความไม่สงบนี้ ดังนั้นในการที่จะเผชิญหน้ากับสถานการณ์เช่นนี้ รัฐบาลไทยจึงได้จัดโครงการหลายอย่างที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในนโยบายการผสมกลมกลืน (integration) ชาวไทยมุสลิม

ทัศนคติความรู้สึกของข้าราชการที่มีต่อชาวไทยมุสลิมจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความพยายามที่จะรวมชนกลุ่มน้อยไทยมุสลิมเข้าไว้ ข้อมูลที่แสดงในตารางต่าง ๆ ข้างให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยมุสลิมกับข้าราชการ ข้าราชการส่วนมากมีแนวโน้มที่ถือว่าชาวไทยมุสลิมสู้ชาวไทยพุทธไม่ได้ในด้านความขยันและสติปัญญา ยิ่งไปกว่านั้นผลการสำรวจยังชี้ให้เห็นว่า ข้าราชการที่ทำงานอยู่กับชาวมุสลิมมานานที่สุด เป็นผู้ที่มีความรู้สึกไม่ดีต่อชาวมุสลิมมากที่สุด และเจ้าหน้าที่ที่มีการศึกษาสูงมักจะมีความคิดเห็นไปในด้านลบต่อชาวไทยมุสลิมมากกว่าข้าราชการที่มีการศึกษาไม่สูงนัก

แสดงให้เห็นว่า ข้าราชการไม่เพียงแต่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อชาวไทยมุสลิมเท่านั้น ข้าราชการยังปฏิบัติต่อชาวไทยมุสลิมตามความรู้สึกด้วย ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อนโยบายบูรณาการทางการเมือง และผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ดังนั้น เพื่อที่จะได้บรรลุผลตามนโยบายเร็วยิ่งขึ้น รัฐบาลควรจะให้ความสนใจต่อทัศนคติความรู้สึกและการวางตัวของข้าราชการที่มีต่อชาวไทยมุสลิมให้มากยิ่งขึ้น